

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio VIII. De Irregularitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

ter constare de contumacia ejus, pro quo fertur cessatio; quamvis non teneatur Praelatus monere partem per instrumentum publico sigillo munitum.

Notandum secundo, quod qui sine sufficiente causa cessationem indicit, privetur omnibus fructibus, quos tempore cessationis deberet percipere, & teneatur satisfacere parti laesae. Quod si iuste indicitur, pars, contra quam fertur cessatio, tenetur cessantibus satisfacere de damno, quod interim subeunt, cum non possint consueta officia peragere.

V. Quæritur demum; Quinam possit indicere, aut tollere cessationem a Divinis?

Respondeo, is, qui potest ferre Interdictum; atque adeo is, qui Episcopalem, aut similem Episcopali jurisdictionem habet in foro externo, potest indicere cessationem, ut com-

muniter docent apud Suar. disp. 39. sect. 3.: Aliquando tamen cessationem præcedit censura interdicti, ut prohibitio sit arctior; Aliquando vero imponitur pura cessatio sine interdicto.

Præterea cessationem tollere potest, qui illam tulit, aut Superior, aut Successor, ne Tribunalia turbentur; nam cessatio solum ab homine, & non a jure fertur. Tolli autem potest sive simpliciter, sive ad tempus pro beneplacito. Solus Papa potest illam quoad aliquos tantum effectus suspendere; quia effectus cessationis sunt a jure communi inseparabiliter connexi inter se, sicut effectus excommunicationis. Per legitimam appellationem suspenditur cessatio, antequam executioni mandetur, cum per appellationem impediatur jurisdictio imponentis: Post executionem vero nonnisi relaxatione tollitur, ut diximus de censuris in genere.

Q U Æ S T I O VIII.

De Irregularitate.

Quamvis Irregularitas non sit censura, de ea tamen communiter Doctores disputant post censuras, quibus valde affinis est; cum pariter sit actus clavium, seu Ecclesiasticæ potestatis. Quæremus itaque primo, Quid, & Quotuplex sit? Secundo, Quam ob causam incurratur? Tertio, Quinam possit Irregularitatem imponere? Et erga quos? Quarto, an dubium excuset ab Irregularitate? Quinto, quomodo tollatur? In postrema vero quaestione descendendo ad Irregularitates in particulari, agemus de Irregularitatibus tum ex delicto, tum ex defectu.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Irregularitas?

- I. Irregularitas est moralis inhabilitas persona ad Ordines recipiendos, & exercendos.
- II. In quo differat a censuris, & a Depositione, ac Degradatione.

III. Nonnisi duo sunt effectus Irregularitatis; Videlicet Ordinum suspensionem, & Usus impedire.

IV. Irregularis illicite quidem sacramentaliter absoluit, sed non invalide, si bona fide ad illum poenitentes accedunt.

V. Beneficiarius irregularis ad quid tenetur? Illicite, & irritanda potius est, quam irrita Beneficii colla-

latio facta Irregulari.

VI. Probabiliter Irregularitas non impedit susceptionem prime Tonsura.

VII. Recensentur tam Irregularitates ex delicto, quam ex defectu.

VIII. Irregularitas alia est Totalis, alia Partialis.

I. **Q**uæritur primo; Quid veniat nomine Irregularitatis?

Respondeo cum communi apud Laym., & alios, Irregularitatem esse *Impedimentum canonicum ex aliqua indecentia proveniens, per se primo impediens Ecclesiasticorum Ordinum susceptionem, & secundo eorundem usum ob reverentiam Divinorum.* Explicatur per partes. Dicitur primo esse *Impedimentum canonicum*, ut ostendatur, Irregularitatem non esse inductam jure Divino, aut naturali, sed jure Canonico, quod est conforme juri naturali. Ratio enim naturalis dicitur, non esse admittens ad Ordines Sacros, nisi qui decenter accedant, & ideo jus Canonicum irregulares declarat, qui indecenter accederent: Quia vero femina, sicut etiam homines nondum baptizati excluduntur ab Ordinibus jure Divino, ideo non dicuntur irregulares.

Dicitur secundo, *Proveniens ex aliqua indecentia*; hæc autem vel est culpabilis; ut quando quis fit irregularis ex delicto; Vel inculpabilis; ut quando fit irregularis ex defectu aliquo corporis, aut animi; sicut est notabiliter deformis, amens, &c. Illa irregularitas dici solet pœnalis; ista vero mixta.

II. Dicitur tertio, *Impediens per se primo, seu directe Ordinum susceptionem*; Et in hoc Irregularitas disconvenit a censuris; nam excommunicatio major impedit quidem Ordinum susceptionem, & eorundem usum, sed impedit hæc, quatenus sunt quædam communicatio cum fidelibus;

unde excommunicatio major directe prohibet communicationem cum fidelibus, & indirecte impedit Ordinum susceptionem: Excommunicatio minor non impedit usum Ordinum, sed solum passivam eorum, ac reliquorum Sacramentorum participationem: Suspendio (sicut etiam Depositio, & Degradatio) privat tantum directe usu Ordinum susceptorum, unde solis Clericis competit; Irregularitas vero cum directe impediatur Ordinum susceptionem, competit etiam laicis. Interdictum demum impedit etiam Divinorum officiorum auditionem, Ecclesiasticam sepulturam, & certa quædam alia Sacramenta, quæ non impedit Irregularitas. Differt præterea Irregularitas a Censuris, quia Censura (quæ est sæpe ab homine) est pœna medicinalis, & habet pro fine emendationem; & respiciunt delinquentis: Irregularitas vero (quæ semper est a jure) non semper est pœna, sed solum est moralis inhabilitas personæ ad Ecclesiasticos Ordines; Et quando provenit ex delicto, habet rationem pœnæ vindictivæ, non medicinalis; habetque pro fine reverentiam Divinorum. Differt demum Irregularitas a Depositione, & Degradatione; quod illa tantum non admittat laicos ad statum Clericalem; ista vero hominem a tali statu ejiciant.

Dicitur quarto, quod *Secundario impediatur exercitium Ordinum susceptorum*; non enim semper impedit tale exercitium, sed solum quando indecenter exercerentur Ordines: Quare si Diacono amputetur pollex, ita fit irregularis, ut non possit ad Sacerdotium ascendere, possit tamen canendo Evangelium exercere Ordinem Diaconatus; ut notat Bonac. Con., & alii.

Dicitur demum, *Ob reverentiam Divinorum*; ut ostendatur causa finalis.

lis Irregularitatis; Sed brevius defini potest Irregularitas, quod sit *Moralis inhabilitas personæ ad Ordines suscipiendos, & exercendos.*

III. Sequitur ex dictis, duos tantum esse effectus Irregularitatis, videlicet impedire susceptionem, & usum Ordinum. Unde fit primo, posse Clericos irregulares ea munera obire, quæ potest laicus; videlicet in Ecclesia canere, missæ ministrare, Sacramenta suscipere, Ordine excepto, ad quem inhabilis est, sed non incapax; unde illicite, non tamen invalide confertur Ordinis Sacramentum irregulari.

IV. Fit secundo, Clericos irregulares posse valide exercere omnes actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, quamvis non licite illos, qui actus Ordinis requirunt, ut sunt absolutio a peccatis, realis degradatio, &c., Proinde docent communiter Doctores cum Con. dub. 1., Laym. cap. 1. contra Navar., & Avil. dub. 6., quod etiam irregularis denunciatus (necnon suspensus ab Ordine non denunciatus nominatim, & interdictus personaliter) valide, quamvis illicite, sacramentaliter absolvant accedentes bona fide, cum non careant jurisdictione, sicut caret excommunicatus denunciatus: Immo suspensus a solo beneficio etiam licite sacramentaliter absolvit, cum non privetur usu Ordinis.

V. Fit tertio, Irregularitatem non privare Clericum ipso jure fructibus, & administratione beneficii, dummodo officium saltem per Vicarium exerceat, ut docent Suar., Laym., Avil.; Qui tamen notant, quod si beneficium requirat officium, cui irregularis per seipsum satisfacere non possit, debeat beneficio privari, juxta cap. *Ex literis, de Exception. Prælator.* Immo sponte illud debeat resignare, si dispensatio brevi tempore impetranda non sit.

Dubium est; Utrum collatio beneficii facta irregulari sit ipso jure irrita; unde provisus teneatur in conscientia illud resignare?

Affirmant Henr., Bonac., & Avil. dub. 6. cum communiore; quia ex cap. ultim. *de Rescriptis in 6.* beneficium datur propter officium; ergo inhabilis ad officium est pariter inhabilis ad beneficium acquirendum, ex cap. ultim. *de Clerico excommunicato ministrante.* Verum Suar. disp. 40. sect. 2., & Laym. docent, talem collationem illicitam esse, & irritandam, non vero irritam: etenim beneficii collatio non debet censerī irrita sine ullo jure expresso; in casu autem nostro nullum jus expressum adducitur. Quibus adde, aliquod beneficium requirere officium, cui ipse irregularis satisfacere potest, puta si officium requirat tantum preces Canonicas: Quod si non possit irregularis per se satisfacere, satis est, si satisfaciat per Vicarium.

VI. Majus dubium est; An Irregularitas, quæ impedit Ordinum susceptionem, impediatur etiam susceptionem primæ Tonsuræ?

Communiore sententia cum Bonac., Suar., Avil. affirmat; quia quamvis prima Tonsura non sit Ordo, sed dispositio ad Ordines, tamen in jure Canonico venit nomine Ordinis, *Argumento cap. Cum contingat, de atate, & qualitate, &c.* Verum P. Aloysius Bariola apud Bonac. negat; quia cum juxta communiorem Theologorum sententiam prima Tonsura non sit Ordo, Irregularitas non impedit susceptionem primæ Tonsuræ; sicut nec impedit ingressum in religionem: In odiosis enim non est facienda extensio de uno casu ad alium, ex cap. *Pæna, de Penit. dist. 1.*

Rogabis; An irregularis suscipiendo, vel exercendo Ordines aliam irregularitatem, aut poenam incurrat?

Respondeo negative; quamvis mortali;

taliter peccet; nulla enim poena in jure imponitur pro tali delicto.

VII. Quæritur secundo; Quotuplex sit Irregularitas?

Respondeo, esse duplicis generis, Alteram ex indecentia morali, seu ex delicto, aut facto, puta ex homicidio; Alteram ex indecentia physica, seu ex defectu inculpabili.

Irregularitates ex delicto istæ enumerantur apud Busemb. Prima ex iteratione Baptismatis; estque irregularis tam rebaptizans, quam rebaptizatus. Secunda ex violatione censurae, si scilicet censura innodatus actum aliquem Ordinis Sacri solemniter exerceat. Tertia si Clericus actum Ordinis Sacri, quem non habet, solemniter exerceat. Quarta propter indebitam susceptionem Ordinum; ut si quis suscipiat Ordines in excommunicatione, aut suspensione, aut ab Episcopo non habente jurisdictionem, aut per saltum, aut ante legitimam aetatem, aut sine dimissoriis, aut furtive, idest Episcopo nesciente, non approbante, nec examinante; Quamvis multi apud Bonac. quaest. 3. punct. 4., & Avil. putent, quod fere in his omnibus casibus suspensio potius, quam irregularitas incuratur. Quinta ob enormia crimina, quæ a jure habent annexam infamiam, si sint notoria, & publica, ut sunt Infidelitas, hæresis, adulterium, raptus, incestus, perjurium in judicio. Ultima quæ oritur ex injusta mutilatione, vel homicidio, etiam indirecte tantum voluntario, quæ extenditur ad consulentes, & mandantes; Et quamvis Dian. part. 4. tract. 2. resol. 28. putet, solum consulentes homicidium incurrere in irregularitatem, non autem consulentes mutilationem, cum hoc non habeatur in jure: communis tamen sententia est in contrarium, ut notat Molin. apud eundem Dian.

Irregularitates vero ex defectu sunt

octo. Prima ex defectu animi; unde sunt irregulares Amentes, Phrenetici, Epileptici, Illiterati, seu non habentes necessariam doctrinam pro Ordinibus, Neophyti, seu recenter ad fidem conversi, donec judicio Episcopi sint sufficienter instructi.

Secunda ex defectu corporis; Quare irregulares sunt cæci, surdi, claudi, carentes pollice, aut indice, vel oculo sinistro, seu canonico. Item maxime deformes, ut si quis careat auribus, naso, si notabiliter sit gibbosus, paralyticus, leprosus, gigas, pigmaeus, ethiops inter alienos, ubi disparitas est ludibrio, hermaphroditus; non tamen ille, qui per vim, aut infirmitatem factus est eunuchus.

Tertia ex defectu natalium: Illegitimi enim reputantur viles; & ideo sunt irregulares, donec legitimentur, vel per professionem religiosam, vel per subsequens matrimonium inter parentes, dummodo tempore conceptionis potuissent valide contrahere; Vel demum per dispensationem Pontificiam; Etenim Principes sæculares possunt tantum legitimare in ordine ad officia sæcularia, & hæreditates.

Quarta ex defectu aetatis, si scilicet ante legitimam aetatem quis ordinetur.

Quinta ex defectu Sacramenti, seu significationis matrimonii, hoc est ratione bigamiæ. Bigamus enim cum carnem suam in plures dividerit, non apte repræsentat unionem Christi cum Ecclesia. Est autem bigamus, tum qui secundum matrimonium saltem præsumptum contraxit, & consummavit; tum qui viduam duxit, & cognovit; tum etiam qui uxorem prius ab alio per fornicationem cognitam duxit, & cognovit; necnon qui propriam uxorem cognoscit post ejus adulterium: ac demum qui post solemne votum castitatis matrimonium (licet invalide) contrahit, & consummat; nam interpretatione juris censetur duo matrimonio;

rimonia contraxisse, alterum spirituale cum Christo Domino, alterum carnale cum muliere.

Sexta ex infamia; quæ etiam ex delicto enormi, & publico parentum, & ex vili conditione personæ oritur.

Septima ex defectu libertatis; Proinde irregulares sunt servi proprie dicti, necnon originarii, ex Laym. hic cap. 8., donec plenam libertatem consequantur; Item conjugati, nisi uxores consentiant, & voveant castitatem; Curiales etiam, seu obligati juramento, vel stipendio Curie seculari, ut Judices, Advocati, &c., quousque in his officiis detinentur; Milites pariter donec juramento tenentur; Thesaurarii, & Depositarii publici, & qui Rempublicam administrant; Ac demum Apparitores, & alii, qui sæva, aut turpia exercuerunt, aut in causa sanguinis ministrarunt, ut mox dicemus.

Octava ex defectu lenitatis, videlicet ex licita mutilatione, aut homicidio in bello justo, aut in judicio: Quandoquidem Sacerdos representat personam Christi, qui lenissimus fuit, & neminem unquam læsit. Non est autem irregularis ex defectu lenitatis, qui alium occidit in defensionem inculpata sui, aut proximi; Nec qui hortatur ad fortiter pugnandum, sed solum qui in bello justo propria manu alium mutilat, aut occidit; & qui in judicio justo ad mutilationem, vel mortem alicujus cooperatur active efficaciter, & proxime, ut infra examinabimus.

VIII. Porro Irregularitas dividitur in totalem, & partialem: Totalis privat omni Ordine suscipiendo, & exercitio Ordinis suscepti; Et talis est, quæ contrahitur ex homicidio, bigamia, &c. Partialis vero privat aliquo tantum exercitio Ordinis, & ascensu ad Ordinem superiorem; Verbi gratia si Sacerdoti pollex amputetur, fit inhabilis ad sacrificandum, non ta-

Part VIII.

men ad audiendas Confessiones, &c. Et si amputetur pollex Diacono, fit inhabilis ad Sacerdotium, non vero ad exercendum munus Diaconi. Appellatur etiam ab aliquibus Irregularitas partialis, quæ non est in perpetuum, sed ad tempus; Verbi gratia, pro tempore durantis infantia, morbi, infamiae, &c. Sed hæc improprie dicitur Irregularitas.

ARTICULUS II.

Quam ob causam incurratur Irregularitas ex delicto? Et Quomodo ignorantia excuset?

- I. Irregularitas non incurritur, nisi propter delictum externum simul, & consummatum, ac in suo genere perfectum.
- II. Negandum verius posse Pontificem pro veniali culpa Irregularitatis pœnam imponere.
- III. Non requiritur, quod delictum, cui annectitur Irregularitas, sit publicum, aut quod probari possit.
- IV. Excusat ab ea incurrenda ignorantia probabilis, seu non crassa tam juris, quam pœnæ.
- V. Qui parrato homicidio excusatur ab Irregularitate ex delicto ob ignorantiam probabilem, non fit irregularis ex defectu lenitatis.
- VI. Quamvis esset minus lenis Homicida, quam Minister justitiæ, non per hoc ille etiam contrahit Irregularitatem ex defectu lenitatis.
- VII. Episcopus probabiliter potest dispensare in Irregularitate contracta ob homicidium occultum voluntarium, quod tamen in judicio probari nequit: Sed in Irregularitate ex defectu lenitatis dispensare non potest; Quare universim homicida, qui ab Irregularitate ex delicto excusatur, non contrahit Irregularitatem ex defectu.

Y

I. Quæ-

I. Quæritur primo; Quænam culpa requiratur ad Irregularitatem ex delicto incurrendam?

Respondeo, requiri culpam externam consummatam, & mortalem. Quod requiratur culpa externa, & consummata, nec satis sit sola culpa interna, aut exterius tantum inchoata, constat ex iis, quæ diximus quæst. 1. art. 4. Unde fit, ut irregularitatem non incurrat, qui verbi gratia vulnerat aliquem lethaliter animo illum mutilandi, aut occidendi, si vere illum non mutilet, aut occidat. Ita communiter contra Glossam ultimam in cap. *Perniciose*, de Pœnit. dist. 1., & contra alios perpauca Juristas. Et ratio est, quia de facto nulum jus fert irregularitatem, nisi propter delictum exterius consummatum, puta propter homicidium: Quicquid fit, utrum actus internus possit subiacere iudicio Ecclesiæ? quod communiter etiam negatur.

II. Quod vero requiratur etiam culpa mortalis ad incurrendam irregularitatem ex delicto, communiter Doctores docent contra Cajet., Armil., Covar., & Cordub.; Etenim irregularitas censetur esse pœna gravis; cum privet magno bono in perpetuum sine spe restitutionis; ergo supponere debet culpam gravem: Quare quoties culpa est levis, aut ex levitate materiæ, aut ex defectu plenæ deliberationis, irregularitas non incurritur.

Putant aliqui apud Bonac. punct. 3., & Avil. disp. 2. dub. 3., posse Pontificem pro veniali culpa irregularitatem imponere; quamvis de facto solum pro mortali sit imposita: Sed negat verius Escob. cap. 1.; quia pœna esset improporcionata culpæ.

III. Quæritur secundo; An requiratur, quod delictum, ob quod irregularitas incurritur, sit publicum, aut notorium, ita scilicet ut probari possit?

Respondeo negative; quicquid con-

tradicat Castro, & Glossa in cap. *Ex tenore*, de temporibus Ordinationum. Ratio est, tum quia jura imponunt irregularitatem incurrendam ipso facto, ad quod probatio non est necessaria; tum etiam quia Trident. sess. 24 cap. 6. tribuit Episcopis facultatem dispensandi in irregularitatibus provenientes ex delicto occulto; ergo ex Trident. constat, etiam ob delictum occultum irregularitatem incurri.

IV. Ex dictis infertur cum Bonac. punct. 3., Irregularitatem ex delicto non incurri interveniente ignorantia probabili, seu non crassa; nam sicut ignorantia probabilis excusat a culpa, ita etiam a pœna; Immo non solum ignorantia juris, sed etiam ignorantia pœnæ excusat ab irregularitate incurrenda, ut constat ex iis, quæ diximus de Censuris in genere art. 6. num. 7. cum Sanch. lib. 9. de Matrim. disput. 32., Bonac., & Con. contra Suar. sect. 5., Reginal., Filliuc., Laym. Rationes, quas fuisse adducit Con., sunt, tum quia cap. 2. de Constitution. in 6. dicitur, *Ignorantes non ligari constitutionibus Ordinariorum, nisi eorum ignorantia sit crassa, vel supina*; Et eadem est ratio de constitutionibus Pontificiis; Tum etiam quia cap. *Proposuisse*, dist. 82. habetur, Clericos, qui impure vixerunt, si ignorabant constitutionem Siricij id sub pœna depositionis prohibentis, venia dignos esse, nec hac pœna plectendos; Eadem autem est ratio de pœna depositionis, ac de pœna irregularitatis; Tum demum quia irregularitas ex delicto valde affinis est censuræ, præsertim in eo, quod reus illam in se teneatur exequi; cum ergo censura ignorata non incurratur, nec irregularitas. Et ratio a priori est, quia ignorans legem Ecclesiasticam prohibentem aliquid sub pœna irregularitatis, vel censuræ, quamvis aliquan-

do peccet contra legem naturalem, verbi grat., patrando homicidium Clerici; at non peccat contra legem Ecclesiasticam, quam ignorat; ergo non est dignus, qui pœna ab Ecclesia imposita puniatur. Quamvis autem irregularitas ex delicto ignorata non incurratur, incurritur tamen irregularitas ex defectu, etiamsi ignoretur; hæc enim non imponitur ab Ecclesia tanquam pœna, ut patet, sed est impedimentum canonicum statutum ab Ecclesia ob aliquam indecentiam, ut homo cum tali defectu Altari ministret; & ideo etiam ignorata incurritur.

Neque dicas, hinc sequi homicidam ignorantem irregularitatem homicidis statutam melioris esse conditionis, quam sit Judex iuste condemnans reum ad mortem; hic enim irregularitatem ex defectu lenitatis incurreret, ille nullam.

Nam quamvis homicida nullam irregularitatem incurrat, non per hoc est melioris conditionis, quam Judex; cum sit reus pœnæ æternæ: Sicuti qui machatur, quamvis non incurrat irregularitatem, quam incurrit Judex iuste damnans reum, non per hoc dicitur melioris conditionis; cum sit reus pœnæ æternæ.

V. Mendo in Epitome V. *Censura* num. 7. quamvis censeat ignorantiam irregularitatis ex delicto excusare ab illa incurrenda, excipit irregularitatem ex homicidio; putat enim in tali casu incurri saltem irregularitatem ex defectu lenitatis. Sed rejicitur a triginta Doctoribus citatis a Dian. part. 11. tract. 2. resol. 63., & part. 3. tract. 5. resol. 79., quia irregularitas ex defectu lenitatis non imponitur a jure personis privatis, sed tantum ministris justitiæ ad mortem concurrentibus, necnon occidentibus in bello iusto: ergo qui iniuste aliquem occidit, ignorans impositam esse homicidio pœnam

irregularitatis, nullam irregularitatem incurrit: Quod aperte etiam docet Cornejo apud Leand. de Irregularit. tract. 1. disp. 4. quæst. 6., & alii apud Dian. part. 12., & Less. cap. 9. dub. 21.

VI. Neque obstat, quod minus lenis sit, qui alium iniuste occidit tanquam persona privata, quam minister justitiæ concurrentis ad mortem; ergo si iste incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, a fortiori ille.

Nam contra est; quia Ecclesia irregularitatem ex defectu lenitatis dumtaxat statuit pro ministris justitiæ; sicut etiam pro occidentibus in bello iusto; in lege autem positiva non tenet argumentum a minori ad majus. Præsertim quia ministri justitiæ, & milites veluti ex habitu solent ad iustas occisiones procedere, quod a lenitate, & mansuetudine Christi Domini videtur alienum. Qui vero alium culpabiliter occidit, non solet ex habitu sic delinquere, & irregularitatem incurrit ex delicto, nisi ignorantia excuset.

VII. Confirmatur, quia quamvis Episcopus ex Trident. (sicut etiam qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem, ut Generales, & Provinciales religionum) non possit dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario occulto, tamen potest dispensare in tali irregularitate, si homicidium voluntarium sit omnino occultum, (quod scilicet ad notitiam hominum, & ad iudicium deduci non potest, & probari) ut multi probabiliter docent apud Dian. part. 7. tract. 2. resol. 15., & apud Mojam tract. 5. quæst. 2. ex Bruno, Tabien., Texeda, Rodriq. tom. 1. quæst. regular. quæst. 14. art. 2.: Etenim Concilium dum negat Episcopis facultatem dispensandi in irregularitate orta ex homicidio voluntario occulto, videtur loqui de eo homicidio occulto, quod

Y z non

non est probatum in iudicio, potest tamen probari; non vero de homicidio omnino occulto, quod nec probatum est in iudicio, nec potest probari: Ex alia parte Episcopus nunquam potest dispensare in irregularitate orta ex defectu lenitatis, ut docent communiter Doctores apud Dian. part. 4. tract. 2. resol. 69.; ergo homicida non contrahit irregularitatem ex defectu lenitatis, & consequenter, si ignoret, impositam esse poenam irregularitatis homicidio, neque irregularitatem ex delicto contrahit.

ARTICULUS III.

Quisnam possit Irregularitatem imponere, & Erga Quos?

- I. Irregularitas de facto a jure imponitur, & incurritur ipso facto in casibus dumtaxat in jure expressis.
- II. Non incurritur Irregularitas in casu simili, aut majori, si non sit id expressum.
- III. Capax est Irregularitatis quicumque capax est Ordinis, aut exercitii Ordinis, dempto Pontifice.
- IV. Episcopi, & Cardinales Irregularitatem incurrere possunt, quamvis de iis non fiat expressa mentio.
- V. Potest ex multiplici capite multiplex Irregularitas incurrere, ita ut una sublata, altera remaneat.

Quaritur primo; Quisnam possit imponere Irregularitatem? Respondeo, Irregularitatem a solo jure canonico imponi; Quo nomine venit tam corpus juris, quam Bullae, vel decreta Pontificia, & Concilia approbata. Ita in cap. *Is qui, de sententia excommunicat.* Potest etiam per sententiam, seu ab homine Irregularitatem ferre Pontifex, etiam pro delicto mere praterito; cum possit Pontifex in jure communi dispensare, ut

notat Bonac. punct. 3., & Avil. *ob*. Hinc sequitur primo, quod quando in Canone praecipitur, ut alicui poena per iudicis sententiam imponatur, talis poena nunquam sit irregularitas, sed vel suspensio, vel depositio; cum irregularitas a iudice, qui sit inferior Papa, infligi non possit.

Sequitur secundo, irregularitatem semper incurrere ipso facto independenter ab executione iudicis, & ab eius sententia, etiam declaratoria criminis; quia ipsum jus immediate irregularitatem infert, & sententiam profert.

Sequitur tertio, non esse admittendam ullam irregularitatem ex consuetudine, nisi sit in jure scripto expressa. Ita Bonac. punct. 2. cum Suar. ex cap. *Is qui* citato contra Laym. cap. 1. dicentem, quod consuetudo per tacitum consensum Papa sit constitutiva juris, etiamsi jus scriptum desideretur. Verum quia caput citatum *Is qui* requirit jus expressum, ideo non satis est tacitus consensus Ecclesiae, & Pontificis habitus ex consuetudine.

II. Sequitur quarto, Irregularitatem non incurrere in casu simili, aut majori, quam sit ille, cui annexa est excommunicatio; siquidem solum incurritur in casu a jure expresso.

III. Quaritur secundo; Quisnam possit irregularitatem incurrere?

Respondeo, Omnem, & solum hominem capacem aut Ordinis, aut exercitii Ordinis esse pariter capacem irregularitatis, excepto Pontifice, qui in terris Superiorem non habet; unde a suis legibus obligari non potest quoad vim coactivam, sed solum quoad vim directivam. Ratio cur omnis capax Ordinis possit irregularitatem contrahere, est, quia potest illi prohiberi susceptio, aut exercitium Ordinis, & sic fieri irregularis. Ratio vero cur solus huiusmodi homo, & non alius possit irregularitatem contrahere, est, quia

quia non potest cadere prohibitio, & privatio circa formam, cuius subiectum est incapax.

IV. Hinc fit, fœminas, & infideles non baptizatos non posse fieri irregulares; omnes vero laicos, & Clericos posse irregularitatem contrahere, etiam Episcopos, & Cardinales, quamvis non fiat de iis expressa mentio; quia in cap. *Periculosum*, de *sententia excommunicat.* solum eximuntur a Suspensione, & Interdicto, quoties de iis non fit expressa mentio. Si quis esset irregularis, non deberet in Pontificem eligi, ut late ostendit Major, utpote tali dignitate indignus: Si tamen eligeretur, eo quod irregularitas esset occulta, electio esset valida, ad vitanda schismata, ex cap. *Licet*, de *Electio.* Quare ipso facto per electionem tolleretur ab eo irregularitas, necnon censura, si quam haberet, cum non posset amplius iure Pontificio ligari quoad vim coercitivam: Sicut enim non potest Pontifex novam irregularitatem contrahere, etiam si propria manu aliquem verbi gratia occideret; ita nec potest priorem irregularitatem in se conservare.

V. Irregularis ex uno capite potest iterum aliam irregularitatem ex alio capite, verbi gratia, ex novo homicidio, incurrere, ita ut dispensatus in una, adhuc maneat alia irregularitate irretitus.

ARTICULUS IV.

An dubium de Irregularitate excuset ab illa incurrenda?

- I. In dubio juris, ratione ipsius juris dubii, irregularitas non incurritur.
- II. In dubio vero juris, ratione personae, qua dubitet de iure ceteroqui non ambiguo, incurritur irregularitas, si ignorantia sit crassa, non secus ac incurritur censura; non

tamen si ignorantia sit invincibilis, aut non mortaliter culpabilis.

III. Etiam dubium facti excusat ab incurrenda irregularitate, non secus ac dubium juris.

IV. Quod in tali dubio tutior pars eligatur, consilium est, non praeceptum.

V. In dubio homicidii iniusti incurritur irregularitas ex delicto; at in dubio homicidii iusti non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.

VI. Incurritur in dubio homicidii irregularitas, quando constat tum de homicidio securo, tum de causa culpabiliter adhibita de se sufficiente ad causandum hoc homicidium, & solum dubitatur num ex hac causa, an aliunde illud sit securum.

VII. In dubio mutilationis non incurritur irregularitas, sicut in dubio homicidii.

VIII. Qui dubitat, an suo consilio inflexerit ad homicidium Clerici, debet se gerere ut irregularem, non vero ut excommunicatum, nec tenetur saltem ad integram restitutionem.

IX. Procurans abortum, in dubio an foetus sit animatus, probabiliter non est irregularis. Et quid si dubitetur, num foetus sit mas, qui citius, an fœmina, qua serius animatur?

I. **D**iximus art. 2., ignorantiam si ve juris, si ve poenae excusare ab incurrenda irregularitate; discutendum nunc, an etiam excuset dubium si ve juris, si ve etiam facti: Dicitur autem dubium juris, quando quis dubitat, an lata sit lex aliqua sub poena irregularitatis. Dicitur dubium facti, quando quis dubitat, an commiserit factum, quod scit prohibitum esse sub poena irregularitatis.

II. Quæritur itaque primo; An excuset dubium juris?

Respondeo, dubium juris aliquando

do haberi ratione ipsius juris, quando scilicet fundamentum dubii est in ipso jure; quia videlicet ejus verba sunt ambigua; vel quia dubitatur, an tale jus extet, nec potest homo certificari post diligentem inquisitionem: Aliquando vero dubium juris habetur ratione personae, quae dubitat ex propria ignorantia, & negligentia, non quia jus sit in se ambiguum.

In primo casu non incurrit irregularitatem, sive dubium sit negativum, sive positivum, docent communiter Doctores cum Suar. disp. 40. sect. 5. Sanch. lib. 1. in Decalog. cap. 10. Bardi, Bonac. punct. 5. contra Garz. de Beneficiis cap. 1., & alios. Ratio est; tum quia lex non obligat subditos, nisi sit illis sufficienter proposita; quousque enim non habetur certitudo de lege prohibente, stat in possessione libertas; Tum etiam, quia irregularitas non incurritur, nisi sit in jure expressa, ex cap. cit. *Is qui*; In dubio autem juris non habetur jus expressum; ergo in tali dubio juris non incurritur irregularitas.

In secundo casu, in quo habetur dubium juris ratione personae illud ignorantis, dicimus eodem modo discurrendum de ignorantia censurae, ac de ignorantia irregularitatis, & cuiusvis poenae extraordinariae. Quare sicuti ignorantia invincibilis, non vero affectata, crassa, & supina, mortaliter culpabilis, excusat a censura incurrenda, (juxta dicta de Censuris in genere) ita & ab irregularitate, ut diximus art. 2. cum Pal., Con., Sanch. contra Suar., & alios existimantes diversimode discurrendum de censura, ac de irregularitate; Volunt enim, censuram non incurri ab ignorante invincibiliter sive jus, sive poenam; quia est poena medicinalis, quae requirit contumaciam, quam excludit ignorantia: Irregularitatem vero volunt includi; quia est poena vindicativa non pra-

supponens contumaciam.

III. Queritur secundo; An etiam dubium facti excuset ab incurrenda irregularitate?

Respondeo cum communi contra nonnullos cum Vasq., Azor., Hurt., eodem modo discurrendum de dubio facti, ac de dubio juris, quia scilicet in utroque dubio melior est conditio possidentis: Excipitur tamen dumtaxat homicidium; Nam in cap. *Significasti*, & in cap. *Ad audientiam* 2., de homicidio, imponitur irregularitas, etiam quando quis dubitat, an homicidium commiserit. Ratio doctrinae ulterior ex Bonac. est, quia ad summam ambigitur, an in aliis factis, praeter homicidium, quando ea sunt dubia, jus statuerit irregularitatem; & consequenter tale dubium est dubium juris; sed in dubio juris non incurritur irregularitas, ut jam ostendimus, ergo neque in dubio facti, praeter homicidium.

Confirmatur; quia in dubio *Voti*, an scilicet sit emissum, non habetur obligatio illud servandi; ut communiter docent cum Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 9., & tamen est dubium facti; ergo neque in dubio facti incurritur irregularitas, nisi exprimitur, ut exprimitur in homicidio.

IV. Dices: Clemens III. in cap. cit. *Ad audientiam* assignat rationem universalem, cur in dubio homicidii debeat quis se gerere ut irregularem; quia scilicet tutior pars eligenda est; ergo in omni dubio facti incurritur irregularitas; cum in omni dubio facti militet eadem ratio. Sed contra est primo, quia haec ratio probat, quod etiam in dubio juris incurrat. Secundo dico, Axioma illud, Quod tutior pars eligenda sit, non esse de precepto, nisi tantum in casibus a jure expressis, eo quod in dubio melior sit conditio possidentis, sed esse
tan-

tantum de consilio, ut notat Sanch. de matrim. disp. 41.

V. Norandum tamen primo ex Sanch. & Henr., illum dumtaxat censendum esse irregularem, qui dubitat, an patriverit homicidium injustum; non vero qui dubitat, an patriverit homicidium justum in iudicio, aut in bello justo, quia de homicidio injusto videtur esse sermo in capitibus citatis; sed dicendum verius cum Avila apud Bonac. punct. 5. esse irregularem; quia in cap. *Petitio tua, de homicidio* habetur: Eum, quem conscientia remordet de homicidio patrato in bello justo, censendum esse irregularem.

VI. Norandum secundo ex Escob., & Bardi de conscient. disp. 6. cap. 7. §. 4. & aliis apud Dian. part. 4. tract. 2. resol. 16., probabiliter irregularitatem solum incurri, quando constat de homicidio secuto, & de causæ applicatione, seu de cooperatione ad illud, & dubium solum est, an ex propria cooperatione illud secutum sit; talis enim est casus illorum textuum, ut norant Ostiens., & Zabarel. Quare, si vel non constet de morte secuta, vel non constet de sufficienti cooperatione ad illam, probabiliter irregularitas non incurritur. Idem docet Dicastil. tract. 10. de Censur. dub. 3. dicens: *Accedit, quod iura loquuntur in casu, in quo constat de homicidio simul cum actione adhibita, que ex se possit influere, & iurare.*

VII. Hinc sequitur primo, non esse irregularem, qui dubitat, an aliquem mutilaverit; quia irregularitas non contrahitur in dubio mutilationis, sed solum in dubio homicidii.

Secundo, si quis in dubio juris de irregularitate homicidii, aut de alia censura suscipiat mala fide ordines, eo quod non adhibuerit debitam diligentiam ad assequendam veritatem, potest deinde post adhibitam diligentiam Or-

dines exercere, etiamsi dubium perseveret. Ita Bonac. quest. 1. punct. 5. contra Reginald. lib. 3. cap. 2. Ratio est, quia quamvis peccaverit non adhibendo debitam diligentiam, at huic peccato non est annexa irregularitas. Ex alia parte adhuc remanet dubium juris, utrum irregularitatem, vel aliam censuram contraxerit; ergo non debet se gerere ut irregularem.

VIII. Tertio sequitur, quod qui consilium dedit de homicidio, quod jam secutum est, si dubitet, an suo consilio cooperatus sit ad illud, debeat se gerere ut irregularem; quia in tali casu habetur dubium facti relate ad homicidium, quod vere est secutum, & ad quod meam actionem, seu concursum moralem applicavi: Et quamvis dubitem, an ego ad illud cooperatus sim; at satis est, quod ego actionem meam posuerim de se sufficientem ad cooperationem, in quo casu præsumit jus, me ad homicidium meo consilio cooperatum esse. Ita Bonac. loc. cit. ex Sanch.; qui pariter putat, sic dubitantem teneri ad restitutionem; Avil. autem quamvis putet, si secutum jam sit homicidium Clerici, debere dubitantem, an suo consilio influxerit, etiam se gerere ut excommunicatum, negat tamen teneri ad restitutionem, eo quod in dubiis melior sit conditio possidentis. Equidem censeo, sic dubitantem in homicidio Clerici debere se gerere tantum ut irregularem, non vero ut excommunicatum, nec teneri saltem ad integram restitutionem; quia irregularitas dumtaxat contrahitur in dubio homicidii, non vero excommunicatio, nec obligatio restituendi saltem adæquate; cum in dubiis possessio stet pro libertate; unde ad summum pro ratione dubii ad restitutionem teneretur.

Non me latet, Giballin. de irregul. latit.

larit. cap. 4. quaest. 1. docere, quod dubitans, an consilium, vel mandatum influxerit in homicidium, hoc etiam secuto, non incurrit irregularitatem in foro conscientiae, quamvis in foro exteriori, si constaret de consilio, declararetur incurrisse. Et Henr. lib. 14. cap. 13. addit, quod dubitans, an homicidium sit secutum ex vi propriae, an alterius actionis, non sit irregularis, quia ad incurrendam irregularitatem debet dubitans probabiliter reputare, quod ipse commiserit homicidium. Quam sententiam non putant improbabilem Suar., Salas, Rebell., & alii apud Bardi in Bullam Cruciatam part. 3. tract. 2. sect. 5., quia textus Canonici loquuntur de foro externo. Sed hisce opinionibus meum calculum addere superse-
deo.

IX. Quarto sequitur, quod qui dubitat, an sit secutum homicidium, ad quod dedit suum consilium, non debeat se gerere ut irregularem; quia non constat de homicidio secuto. Hinc qui foeminae gravidae propinavit venenum ad abortum, si secuto abortu dubitatur, an foetus fuerit animatus, probabiliter non incurritur irregularitas. Ita apud Mojam in selectis quaest. tract. 5. quaest. 6. Praeposit. Bardi, Pelliz., & alii apud Dian. loc. laud. part. 4. tract. 2. resol. 16. contra Sanch., Avil., Rodriq., Mendo, & alios. Ratio doctrinae est, quia dubitatur de homicidio secuto. Et ratio a priori est, quia in dubio juris non incurritur irregularitas, ut communiter Doctores docent; sed in casu nostro dubium est juris, an scilicet sit imposita in jure irregularitas, quando dubium est de homicidio secuto, cum aliqui Doctores id asserant, alii negent, interpretantes varie textus Canonicos; ergo in tali casu irregularitas non incurritur; siquidem nunquam irregularitas incurritur, ni-

si sit in jure expressa.

Hinc nonnulli cum Praeposit., Machad., & aliis apud Dian. part. 3. tract. 5. resol. 24. docent, in dubio, an sit foetus mas, vel foemina, praesupponendum esse foeminam, ac proinde non esse animatum ante octogesimum diem, juxta communem opinionem asserentem cum Aristot., & Plin., mares animari quadragesimo die, & foeminas octogesimo; ut videre est apud Dian. part. 6. tract. 5. resol. 6. Verum benignis hisce opinionibus adversus hujusmodi scelestos non est facile utendum: Probabilior enim, & communior sententia docet cum Sanch. lib. 1. cap. 12. Avil., Molin., & aliis, irregularitatem incurri, etiamsi de homicidio non constet, quia universim in dubio talis delicti incurritur irregularitas.

ARTICULUS V.

Quomodo tollatur Irregularitas?

- I. Nonnulla irregularitates cessant, cessante earum causa. At quae proveniunt ex actu praeterito, qua tali, non qua moraliter perseverant, indigent dispensatione.
- II. Non cessat irregularitas per absolutionem, ut censura, nempe per actum judicalem; sed per dispensationem, quae est exceptio a lege communi, & dicitur vulnus legis.
- III. Quanam irregularitates per Baptismum tolluntur improprie; quanam vero proprie? Verius per Baptismum non tollitur irregularitas ex defectu lenitatis.
- IV. Episcopi in nonnullis dumtaxat irregularitatibus dispensare possunt.
- V. Num possit Episcopus secummet dispensare in iis irregularitatibus, in quibus id potest cum subditis suis? Num etiam cum Religiosis exemptis? Num cum suis subditis ex-

ira propriam Diocesim? *Quinam*
hac in re dicantur subditi Episcopo?

VI. Num possit Episcopus simpliciter dispensare, quando reus in iudicio est punitus, aut est absolutus? Et num Episcopi dispensatio prosit pro foro externo?

VII. Prælati regulares, qui gaudent quasi Episcopali jurisdictione, dispensare possunt cum suis subditis in iis irregularitatibus, in quibus possunt Episcopi cum propriis subditis.

VIII. Dispensatio in irregularitatibus, quæ fit a Pontifice sine iusta causa, est illicita; quæ vero fit ab Episcopo, est etiam invalida.

IX. Etiam per verbum, Absolvo, dispensari potest irregularitas; quatenus ea est etiam quoddam vinculum, quo Irregularis irretitur, & per dispensationem dissolvitur.

X. Virtute Jubilæi non potest conferri dispensatio in irregularitatibus ullis, etiamsi irregularitates ex delicto essent censura, aut pœna Ecclesiastica.

XI. Dispensatio in Irregularitatibus non semper est totalis. Qui dispensatur indefinite ad Ordines, probabiliter ad omnes Ordines, etiam majores, dispensatur.

XII. Probabiliter rati habitio Superioris de præseni, quæ sufficit ad jurisdictionem conferendam, satis est ad dispensandum in irregularitatibus.

XIII. Num ad obtinendam dispensationem in pluribus irregularitatibus exprimi debeat numerus delictorum, ob quæ sint contractæ?

I. Certum est primo, multipliciter tolli posse irregularitatem. Primo, si tollatur causa irregularitatis, juxta illud, Cessante causa cessat effectus; In quo differt a censura; *Pars VIII.*

hæc enim, etiam cessante contumacia, tolli debet per absolutionem, ut diximus; Quare qui est irregularis, verbi gratia, quia est illiteratus, acquisita scientia sufficienti, liber est ipso facto a tali irregularitate; sic qui recenter est baptizatus, elapsis decem annis post baptismum, non dicitur amplius Neophytus, & sic amittit talem irregularitatem: Et idem dicas de pluribus aliis irregularitatibus, præsertim quæ proveniunt ex defectu corporis, vel animi (excepta ea, quæ oritur ex morbo caduco, vel furia; quia etiam post sanitatem remanet talis irregularitas, ex canon. 3. & 4. & 5. dist. 33.) Pariter cessante servitute, cessat irregularitas; Cessat etiam sublata illegimitate per subsequens matrimonium: Irregularitas vero orta ex infamia facti cessat per mutationem vitæ, aut loci; Et quæ oritur ex infamia juris, cessat, si hæc per sententiam, aut aliter abeat; Irregularitates tamen, quæ oriuntur ex actu præterito qua tali, & non qua moraliter perseverante, ut sunt omnes irregularitates ex delicto, ex bigamia, ex defectu lenitatis, &c., nunquam cessant sine dispensatione.

Secundo per professionem religiosam tollitur irregularitas ex defectu natalium relate ad suscipiendos Ordines; quamvis non relate ad prælaturas. Verum tamen est, plurimas Religiones habere privilegium, ut etiam illegitimi possint eligi in Prælatos. Sot. contendit, per professionem religiosam tolli omnem aliam irregularitatem, excepta bigamia, & homicidio voluntario: Sed hoc communiter negatur.

II. Tertio tollitur irregularitas per dispensationem, non vero per absolutionem; nam absolutio rigorose dicta importat actum judiciale liberantem reum a suo reatu; Contra vero dispensatio exceptionem a lege communi

Z

muni

muni significat; Quando autem Pontifex dispensat in irregularitate, non exercet actum iudiciale, sed solum eximit irregularem a prohibitione communi. Præterea absolutio est juxta jus, dispensatio vero est contra jus; unde fit, ut reum peracta pœnitentia debeat Judex absolvere, nunquam tamen tenetur Judex in irregularitate dispensare.

III. Quæritur nunc primo; An etiam per baptismum tollatur irregularitas?

Respondeo cum Avil. disp. 10. dub. 2., nullam irregularitatem proprie loquendo tolli per baptismum; siquidem ante baptismum nemo est irregularis, cum non sit subditus legibus Ecclesiasticis. Verum improprie loquendo irregularitates ex delicto per baptismum tolluntur, quatenus cum baptismo non confurgunt: Contra tamen irregularitates ex defectu per baptismum non tolluntur, quatenus cum baptismo confurgunt. Quare bigamus ex delicto, & homicida, si baptizentur, non sunt irregulares, sed sunt irregulares, si baptizentur cæci, claudi, &c., necnon bigami, quando bigamia oritur ex defectu significationis, & non ex delicto, ut notat Avil. ex August., D. Th., & aliis. De irregularitate tamen ex defectu lenitatis varie sentiunt Doctores apud eundem Avil. Aliqui putant cum Covarr. non tolli per baptismum, cum non fundetur in delicto: Alii probabilius cum Henr., Sylvest. putant tolli, quia licet non fundetur in peccato, fundatur tamen in illo titulo ministri justitiæ, vel militis, qui tollitur per baptismum, per quem homo mutatur in ovem mansuetam.

IV. Quæritur secundo; Quinam possit in Irregularitatibus dispensare?

Respondeo, cum omnis irregularitas proveniat ex jure Pontificio, potest Pontifex in omnibus dispensare: Episcopus vero jure ordinario non potest;

cum non possit inferior in lege superioris dispensare, nisi ei concedatur. Conceditur tamen Episcopis primo a Trident. cap. 6., ut dispensare possint cum suis subditis in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario: Præterea in cap. 1. de filiis Presbyterorum. in 6. conceditur Episcopis facultas dispensandi cum illegitimis ad ordines minores, & beneficium simplex, excepto Canonicatu Cathedralis Ecclesiæ, qui requirit Ordinem Sacrum. Possunt etiam Episcopi dispensare juxta probabilem opinionem (ut videre est apud Dian. part. 4. tract. 20. resol. 64., & sequentibus, & part. 7. tract. 2. resol. 25., & sequentibus) tum in irregularitate veræ bigamiz quoad Ordines minores, & simplex beneficium; tum in irregularitate occulta ex defectu natalium; tum in irregularitate ex defectu lenitatis; tum in ea ex mutilatione alicujus membri; tum demum in proveniente ex homicidio casuali etiam publico, & in orto ex repentina rixa, etsi directe volito, necnon in aliis casibus, ut constabit ex dicendis de irregularitatibus in particulari.

V. Dubium est primo; An possit Episcopus dare alteri facultatem, ut secum dispense in iis irregularitatibus, in quibus potest ipse cum aliis dispensare?

Respondeo, ut diximus de Censuris, affirmative; tum quia non debet esse Episcopus inferioris conditionis, quam Clerici inferiores; tum etiam quia jurisdictio hæc non est contentiosa, sed gratiosa; ergo potest Episcopus alteri committere, ut eam exerceat in ipsummet: Immo propter eandem rationem potest ipsemet sibi dispensare: Et idem dicitur de dispensatione votorum, & aliarum legum, quando quæritur, an possit Episcopus immediate secum in iis dispensare.

Ita

Ita Bonac., Avil., Suar., & alii communiter.

Dubium est secundo; An possit Episcopus dispensare cum religiosis existentibus in sua Diocesi?

Respondeo cum Avil. part. 7. disp. 10. dub. 5., posse ex æquitate juris tam Prælatum monasterii exempti, quam Religiosum particularem de licentia sui Prælati sponte quoad hoc se subijcere Episcopo, & sic ab eo dispensari; sicut etiam a Censuris Papæ reservatis ex delicto occulto provenientibus absolvi. Ratio est, quia per exemptionem non deperditur id, quod est favorabile.

Dubium est tertio; An possit Episcopus dispensare cum suis subditis extra propriam Diocesim?

Respondeo cum eodem Avil. loc. cit., & Henr., quod licet possit Episcopus absolvere suos subditos extra territorium tam a peccatis, quam ab excommunicatione non reservata, eo quod talis jurisdictio sit gratiosa; non potest tamen dispensare in hujusmodi irregularitatibus, & aliis casibus Papæ reservatis, ut docent communius; quia id restringit Concilium sess. 24. cap. 6. dicens, quod id possint in Diocesi sua per seipfos, sive per Vicarium ad id specialiter deputandum.

Dubium est quarto; Quid veniat hic nomine subditorum erga Episcopum?

Respondeo, venire tam eos, qui in ejus Diocesi domicilium habent; quam qui in ea commorantur majori anni parte, ex Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 23.; necnon peregrinos, quales sunt scholastici, mercatores, &c. propriam Diocesim habentes, ad quam brevi sunt redituri, ex Dian. part. 7. tract. 2. resol. 2.; Ac demum vagos, ex Sanch. loc. cit.

VI. Dubium est quinto; An possit Episcopus dispensare in irregularitate proveniente ex delicto deducto in fo-

rum contentiosum, quando judicium est jam finitum, & reus est punitus, aut absolutus?

Respondeo cum Avil. loc. cit. dub. 7., Henr., Laym. contra Bonac., & Guttier. affirmative: Ratio est, quia intentum Concilii fuit conservare auctoritatem judicibus; hæc autem nihil immuitur in casu nostro; cum jam judex functus sit officio suo.

Dubium est sexto; An dispensatio hujusmodi data ab Episcopo profit etiam pro foro externo?

Respondeo cum Pal. affirmative; Ratio est ex Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 2., quia illa verba apposita in Trident. *pro foro conscientie* non cadunt supra dispensationem in irregularitatibus, sed supra absolutionem a reservatis; ut intelligatur relinqui judicibus potestatem puniendi delicta, quoties in judicio probantur.

VII. Dubium est ultimo; Possintne Prælati Regulares dispensare cum suis subditis in iis casibus, in quibus potest Episcopus cum suis subditis?

Respondeo affirmative. Ratio est, quia, ut docet Hurt., & alii apud Dian. part. 7. tract. 2. resol. 5., in Trident. loc. cit. nomine Episcoporum veniunt etiam Prælati Regulares, videlicet Generalis, & Provincialis, quippe qui quasi Episcopalem jurisdictionem habent cum suis subditis: Et consequenter, sicut Episcopi, ut supra diximus art. 2., possunt probabiliter dispensare etiam in irregularitate proveniente ex homicidio omnino occulto, quod scilicet probari non possit in judicio; ita etiam dispensare possunt in eadem Generales, & Provinciales cum subditis suis.

VIII. Quæritur tertio; An ad licite dispensandum in irregularitate requiratur aliqua causa, & quænam?

Respondeo cum Avil. hic disp. 10. dub. 1. procul dubio requiri causam: Quod probatur tum ex Trident. sess.

23. cap. 14., quod dicit, cum promotus per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa poterit dispensare; tum ex D. Th. p. 2. quaest. 97. art. 4., ubi universim docet, quod dispensatio in quacumque lege, si fiat sine causa, est illegitima.

Notandum tamen, quod si dispensatio fiat sine ulla causa a Pontifice, erit illicita, sed valida, ut docet idem Avil. contra Ananiam, & Cardinal; quia in iis, quae pertinent ad jus humanum, Papa non est dispensator, sed legislator, & dominus: Contra vero Episcopus illicite, & invalide dispensabit, quando conceditur illi facultas dispensandi ex justa causa: Immo etiam quando datur illi facultas dispensandi absolute. Ratio est, quia, ut docent communiter Doctores in de legibus, invalida est dispensatio obtenta sine justa causa a Praelatis dispensantibus in jure communi. Verum tamen est, majorem causam requiri ad dispensandum in irregularitate graviore: Exempli gratia, ad dispensandum in bigamia requiritur magna causa, quia inducta est ab Apostolis, & est quaedam imitatio juris divini; major etiam causa requiritur ad suscipiendos novos Ordines, quam ad ministrandum in susceptis.

IX. Quæritur quarto; Quanam forma dispensetur in irregularitatibus?

Respondeo, non requiri verba determinata, sed solum signum externum manifestans voluntatem Superioris. Solent tamen hujusmodi verba adhiberi: Dispensatio in irregularitate, quam propter hanc causam contraxisti, teque habilem officio ad susceptionem, & executionem Ordinum, & officiorum tuorum, quantum possum, In nomine Patris, &c.. Si dicatur, Absolvo te ab irregularitate, &c., adhuc valida est dispensatio, ut communiter docent Recentiores; quia quamvis verbum, Absolvo, cadat po-

tius supra censuras, adhuc tamen potest aliquo modo cadere supra irregularitatem, quatenus est vinculum quoddam, quod per dispensationem dissolvitur.

X. Quæritur quinto; An virtute Jubilæi possit quis dispensari in irregularitatibus ex delicto provenientibus?

Respondeo, Thomistas docentes, irregularitatem ex delicto esse censuram, id asserere cum Sot., Bagn., Medin., Can., Cordub., & aliis; quamvis Sot., & Medin. negent posse absolvi irregularitatem ortam ex homicidio; quia in tali casu non solum habetur irregularitas ex delicto, sed etiam ex defectu lenitatis; quod tamen falsum esse ostendimus art. 2. Quare Guttier. cap. 3. Canonic. quaest. asserit etiam irregularitatem ex homicidio posse per bullam Cruciatæ, atque adeo vi etiam Jubilæi dispensari.

Nonnulli vero, qui cum communi negant, irregularitatem esse censuram, adhuc asserunt posse vi Jubilæi absolvi. Ratio est, quia saltem irregularitas ex delicto est poena Ecclesiastica; cum autem vi Jubilæi possit quilibet absolvi a censuris, & aliis sententiis, & poenis Ecclesiasticis, ut dicitur in Bulla; sequitur, quod possit etiam ab irregularitate ex delicto absolvi, seu dispensari. Ita nonnulli apud Summam Dian. V. *Censura* num. 1., & sententiam hanc probabilem docet Henr. de Indulgent. cap. 13.

Verum communis opinio negat cum Avil. part. 7. disp. 10. dub. 4., tum quia irregularitas non est censura, ut notavimus quaest. 1. art. 1.; tum etiam quia in Bulla Jubilæi, quando dicitur, quod possit quilibet absolvi ab omnibus censuris, & aliis sententiis, & poenis, nomine poenæ non venit irregularitas ex delicto, sed vel suspensio imposita a Confessario, ne ad tempus aliquis celebret, vel communice; vel poena qua Canones mandant

dant per aliquod tempus aliquem ad communionem non admitti; ut docet Navar. apud eundem Avil. Et ratio est, quia in eadem Bulla subduntur hæc verba: *Propter præsentem autem super aliqua irregularitate publica, vel occulta non intendimus dispensare.* Neque dicas, hæc verba debere intelligi de irregularitate ex defectu; Nam ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Quare etiam dato, quod irregularitas ex delicto dici possit non solum pœna Ecclesiastica, sed etiam censura, tamen adhuc verè, & proprie venit sub nomine irregularitatis; cum ergo Pontifex super ulla irregularitate non permittat dispensari, sequitur, quod nec super irregularitate ex delicto. Adde ex Bonac. quæst. ult., idcirco in Jubilæis concedi facultatem absolvendi ab omnibus censuris, & pœnis, ut possint fideles, sublato tali impedimento, lucrari jubilæum; atqui irregularitates non sunt impedimentum ad consecutionem jubilæi; ergo non est cur debeant per jubilæum dispensari. Unde Mendo in Epitome V. *Irregularitas* num. 11. dicit, non posse sine formidine fateri, certo probabilem esse sententiam contrariam; quamvis illam doctissimi viri teneant; quia stylus Curia, qui facit jus, tali sententiæ adversatur.

XI. Quæritur sexto; An dispensatio in irregularitate semper debeat esse totalis?

Respondeo cum communi negative; potest enim irregularis aliquando dispensari, verbi gratia, ad unum Ordinem, non ad omnes, vel dispensari ad usum Ordinis suscepti, non vero ad alios suscipiendos. Unde dispensatus ad Ordines minores non potest promoveri ad majores, & dispensatio ad Ordines majores non includit dispensationem ad beneficia curata, seu quæ prælationem, & jurisdictionem

nem habent: Immo dubium est apud Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 1., an dispensatio ad Ordines includat dispensationem ad beneficium simplex; Multi enim affirmant; Sed ipse Sanch. cum aliis negat, si dispensatio sit ad Ordines minores tantum; quia isti non necessario connectuntur cum beneficio simplici: Econtra, dispensatus ad Subdiaconatum, verbi gratia, censetur dispensatus ad Ordines minores, cum non possit ordinari per saltum; & dispensatus ad exercitium Ordinum majorum censetur etiam ad exercitium minorum; Sicut dispensatus ad beneficium, quod exigit aliquem Ordinem, censetur dispensatus ad talem Ordinem.

Qui tamen indefinite dispensatur ad Ordines, multi tenent apud Sanch. lib. 4. de matrim. disp. 1., quod non possit nisi minores Ordines suscipere; eo quod dispensatio, utpote odiosa, (est enim odium juris, & veluti vulnus legis) stricte interpretanda sit, ex cap. 1. *de filiis Presbyterorum*. Suar. tamen sect. 3. existimat, regulam hanc non esse universaliter veram; cum propositio indefinita sæpe æquivalet universali, ita ut idem sit dicere, *Dispenso ad Ordines*, ac *Dispenso ad Ordines omnes*. Quare, quando verba indefinita stricte debeant interpretari, judicandum est juxta materiam subjectam, & juxta receptum verborum sensum.

XII. Quæritur septimo; An sit signum, quod Superior dispense in irregularitate, si videat irregularem exercere aliquem Ordinem; Verbi gratia, si videat aliquem publicum irregularem celebrare, & confessiones audire, & tamen taceat, cum possit illum cohibere?

Respondent communiter negative; quia superior in tali casu patitur potius, quam agit, seu tolerat transgressionem potius, quam dispensat.

San-

Sanch. tamen lib. 8. de matrim. disp. 1. cum aliis affirmat, quoties Prælati facile contradicere potest, & non contradicit, sed tacet: talis enim taciturnitas est quædam rati habitio de præfenti; quæ cum sufficiat ad confessiones audiendas, seu ad jurisdictionem communicandam, a fortiori sufficit ad dispensandum.

XIII. Quæritur ultimo; An ad obtinendam dispensationem oporteat exprimere numerum delictorum, propter quæ contracta est irregularitas?

Respondeo cum Avil. loc. cit. dub. 8., Bonac., & aliis contra Rodriq. part. 1. cap. 182., quod quamvis opus sit exprimere delicta diversæ rationis; (quandoquidem ob illa incuruntur diversæ irregularitates) non est tamen opus exprimere numerum delictorum ejusdem speciei: Quare si quis excommunicatus pluries celebravit, quamvis non possit dicere, quod semel censuram violaverit per exercitium Ordinis Sacri, tamen satis est, si dicat, se esse irregularem, quia celebravit excommunicatus. Ratio ex Navar. est, quia hic est stylus Curie. Et quamvis controversum sit apud

Doctores, utrum qui propter eandem causam pluries repetitam incurrit excommunicationem, vel irregularitatem, plures, an unam tantum excommunicationem, aut irregularitatem incurrat; & communis cum Navar. doceant, quod plures: Nihilominus quoad praxim parum refert, utrum sint una, an plures; quia censentur esse una gravior, & una sublata ex stylo Curie tolluntur omnes; ut fusc Avil. ostendit cum de excommunicat. part. 2. cap. 6. disp. 2. dub. 3.

Con. tamen num. 112. ex Suar. disp. 44. sect. 3. putat, quod qui plures homines occidit, debeat exprimere numerum homicidiorum. Avil. vero docet, quod si quis occidat Presbyterum, non satis sit dicere, quod occiderit hominem, quia jura jubent exprimi delictum, ob quod contracta est irregularitas; Presbytericidium autem est delictum gravissime qualificatum, & longe gravius homicidio; unde exprimi debet. Sic etiam qui suspensus, & excommunicatus celebravit, debet utramque censuram exprimere.